

minera de Sant Corneli (Berguedà), el Museu de la Torneria de Fusta i Banya de la Vall de Ges (Osona), Factoria Cultural Coma Cros de Salt, o el Museu Industrial del Ter (Manlleu). Representen uns bons exemples finals per completar una publicació densa però molt útil per endegar actuacions en el territori.

Jaume Feliu i Torrent

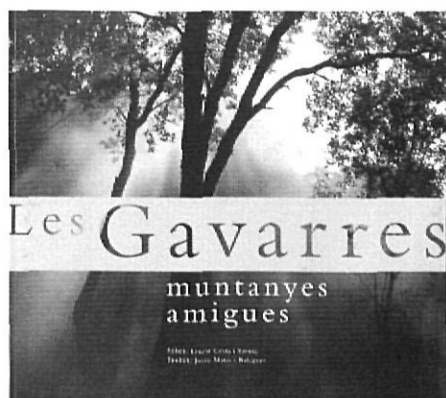
Postals compromeses amb les Gavarres

MATAS, Josep

Les Gavarres, muntanyes amigues.

Fotografies d'Ernest Costa.
March Editor.
Barcelona, 2004.
132 pàgines.

Sovint, quan parlem de postals, pensem en estampes que ens arriben de països llunyans amb frases tòpiques al revers i unes imatges a l'anvers que no sempre reflecteixen l'indret des d'on vénen. En cap moment no he volgut donar aquest sentit a la paraula *postal* que encapçala l'article. De fet penso que aquestes «postals de les Gavarres» que ens han enviat en forma de llibre Pep Matas i Ernest Costa són al costat contrari de la imatge que no ensenya res i del text que no parla: són les postals que a tots ens

agradaria rebre. I és que ens trobem davant d'un llibre fet per dues persones que, cada una a la seva manera, han viscut les Gavarres i són capaços d'explicar aquestes vivències. D'una banda, Pep Matas, que des de jove s'ha compromès amb aquest espai, l'ha trepitjat fins als últims racons i el coneix més que ningú. De l'altra, Ernest Costa, que ha acceptat l'encàrrec de fotografiar-les i ha pres el compromís de viure-les perquè les imatges no ens enganyin.

I, efectivament, el text diu, i molt, sobre el massís de les Gavarres. Tot i que l'objectiu que Pep Matas planteja a la introducció és fer una passejada per conèixer millor el territori i descobrir-ne el patrimoni, el llibre va un xic més enllà. Aprofitant les teories que hi ha per explicar l'origen del nom, l'autor del text comença interpretant en clau enigmàtica el topònim *Gavarres* i això li serveix d'excusa per acompanyar-nos en el primer passeig: *Grans, Amables, Verdes, Ami-*

gues, Rieres, Recs, Enigmàtiques i Solitàries són els vocables a partir dels quals desxifra el codi introductori d'aquests humils paisatges. «L'antitesi de les postals», segons diu. Tot seguit, entrem en un segon recorregut, que repassa diversos aspectes històrics i socials del massís, precisament tots aquells aspectes imprescindibles per comprendre el territori: fem camí al costat de bosquetans, per forns de calç i mines; trobem els traginers, la gent dels masos i els peladors de suro; ens aturem a les cases, a les barraques de les places carboneres, a les rajoleries, a les esglésies o a les fonts; descobrim les construccions megalítiques, les plantes monumentals, els pobles que un dia van ser; i, per acabar, visitem una colla d'indrets d'interès ben especial. Després d'aquest recorregut, en una reflexió final, Pep Matas reclama per al territori un nou paper que ha de servir per donar qualitat a les comarques que l'envolten i que passa indefugiblement per ser parc natural.

I, si el text diu molt, les imatges li van de bracet: reflecteixen tots els colors d'allò que són avui, per sort o per desgràcia, aquestes muntanyes. Ocre de declivi a l'absis romànic de Sant Miquel de Cruïlles; blauet

d'oblit a les parets escrostonades del molí d'en Ribes; verd vegetal que engoleix el pou de glaç de la font d'en Salomó o el devastat mas Anguila de Fitor. Taronja humit en el ventre d'una panna acabada de pelar; granat sofert, a la nova pela que empeny per créixer; gris fosc a l'esquena d'una peça *enfundada*. Marró tèrbol a les aigües del Daró després dels ruixats tardorals; groc mineral de líquens arrapats a un llècol descarnat; roig apagat a les peces d'un forn de terrissaire; vermell ardent a les cireres madures d'un arboç; gris de mil·lennis als dòlmens que es drecen contra el temps; color de mel de pinassa a la carretera dels Àngels. Un concert d'imatges, de colors, que no mantenen, que estan arrelats profundament a la realitat del territori, que traspuen les veritables Gavarres. Postals agràides, compromeses amb el paisatge.

Per acabar, potser seria bo de fer un parell de retrats ben intencionats a l'editor; d'una banda, penso que un llibre d'aquestes característiques hauria merescut dur tapes dures; de l'altra, en algun aspecte l'edició hauria d'haver estat un xic més acurada: el mapa que ha de servir per situar-nos geogràficament és senzillament indigne del contingut. Malgrat aquests detalls insignificants, tant de bo rebéssim sovint postals d'aquesta mena.

Pitu Basart